

Skötselplan för naturreservatet Markkatieva

Denna skötselplan är en bilaga till länsstyrelsens beslut 2018-12-11 om bildande av naturreservatet Markkatieva.

Innehållsförteckning

1. Allmänt	2
2. Reservatets syfte	2
3. Prioriterade bevarandevärden	3
4. Uppgifter om naturreservatet	3
5. Mål och åtgärder	3
5.1 Skog	3
5.1.1 Skogliga värdekärnor	4
5.1.2 Skogliga arronderingsmarker	6
5.2 Våtmarker, sjöar och vattendrag	7
5.3 Kulturmiljövärden	8
5.4 Information och anläggningar	8
5.5 Gränser	9
5.6 Tillfartsvägar	10
6. Sammanfattning av skötselåtgärder	11
7. Källhänvisning	11

Bilagor

- A. Översiktskarta
- B. Skoglig naturvärdesklassning samt information

1. Allmänt

Denna skötselplan anger riktlinjerna och målen för skötseln av **naturreservatet Markkatieva**. I reservatet ingår även en del av Lainioälven med flera mindre biflöden och sjöar som utgör en del av Torne och Kalix älvsystem, vilket ingår i Natura 2000, EU:s nätverk av skyddade områden. Vid planering och utförande av skötselåtgärder ska syftet med naturreservatet och reservatsföreskrifterna vara styrande. Andra aktuella regelverk och riktlinjer ska också beaktas. Bevarandemålen för de ingående naturtyperna styr vilken slags naturvårdande skötsel som planeras.

Nästan hela naturreservatet ingår i fastigheten Lainio S:18 där intrångsavtal är tecknat med Lainio Samfällighetsförening. Vid Lainioälven ingår även en mindre del av en fastighet (Temminnikurkkio Strömfall 1:1) som är outredd men förvaltas av Statens Fastighetsverk. Större skötselåtgärder som berör annan markägare än Naturvårdsverket ska alltid föregås av samråd med markägaren. Delar av reservatet är även klassat som kärnområde för riksintresse rennärning.

2. Reservatets syfte

Syftet med reservatet är att bevara områdets värdefulla naturmiljö med dess opåverkade karaktär och biologiska mångfald. Områdets höga naturskogsvärden och karaktär av orörd vildmark ska bevaras. Skogar, våtmarker, sjöar, vattendrag och andra ingående naturtyper ska bevaras och ges förutsättningar att utvecklas naturligt. Syftet är även att motverka en fragmentering av området och att de delar av reservatet som idag har lägre naturvärden ska utvecklas i riktning mot ett naturligt tillstånd. Inom ramen för ovanstående är reservatets syfte också att ge möjlighet till naturupplevelser och friluftsliv i orörd natur.

Syftet ska nås genom att:

- Inget skogsbruk bedrivs i området.
- Exploateringar och annan verksamhet som kan skada naturmiljön i området förhindras.
- Hela området lämnas för fri utveckling med möjlighet till naturvårdsbränning och/eller stängsling.
- Utvecklingsmarker och arronderingsmarker återgår till naturskog.
- Vid behov återställa områdets naturliga hydrologi genom att till exempel lägga igen diken, åtgärda vandringshinder eller återställa vattendrag efter flottledsrensning.
- Främmande arter som bedöms utgöra ett hot mot ekosystemen i reservatet tas bort, i de fall det är möjligt.
- Naturliga störningar som till exempel översvämningar, skogsbränder och stormfällningar tillåts ha ett naturligt förlopp. Bränder kan dock släckas vid behov.
- Fällning av träd undviks vid alla typer av åtgärder, förutom vid avveckling av främmande trädslag.
- Alla åtgärder i reservatet planeras så att körskador och annan påverkan på markskiktet undviks.
- Besökare informeras om reservatets naturvärden.

3. Prioriterade bevarandevärden

Områdets prioriterade bevarandevärden är den i stora delar urskogsartade naturskogen, den unika sandåsen Markkatieva-Talinperät med aktiva flygsandfält och hedartad tallnaturskog. I reservatet finns också stora arealer orörda våtmarker av högsta naturvärdesklass. Den torra tallnaturskogen på sandåsen, så kallad sandtallskog, är en av Sveriges största och mest värdefulla ur naturvårdssynpunkt. Prioriterade bevarandevärden är även Lainioälven med biflöden samt de sjöar som samtliga utgör en del av Torne och Kalix älvsystem och ingår i Natura 2000-nätverket. Torne och Kalix älvsystem är utpekad av Naturvårdsverket som nationellt särskilt värdefull ur naturvårdssynpunkt och Lainioälven är även utpekad av Fiskeriverket som särskilt värdefull på grund av fisk- och fiskevärden. Sammantaget utgör området genom sin storlek och orördhet men inte minst dess särpräglade och variationsrika natur ett vildmarksområde med rika naturupplevelser.

4. Uppgifter om naturreservatet

Naturreservatets namn:	Markkatieva
Kommun:	Kiruna
Lägesbeskrivning:	ca 15 km NV om Lainio
Area:	4 241 ha
Berörda fastigheter:	Lainio S:18, Lainio Samfällighetsförening Temminkikurkkio Strömfall 1:1, outredd, förvaltas av Statens Fastighetsverk
Natura 2000	SE0820430 Torne och Kalix älvsystem
Sameby:	Vittangi
Förvaltare:	Länsstyrelsen

5. Mål och åtgärder

5.1 Skog

Gammal tallskog på sandhed dominerar i reservatet men det finns även områden med granskog eller barrblandskog av hög ålder. Det finns gott om gamla överståndare och mängden död ved varierar från sparsam till riklig. Graden av påverkan från äldre tiders skogsbruk såsom dimensionsavverkning och plockhuggning varierar i området men överlag är den låg till måttlig. Skogens naturvärden bedöms bevaras bäst genom fortsatt fri utveckling.

Områdets skogar har präglats av återkommande bränder. Trots att skogarna är gamla och i hög grad urskogsartade och ofta har ett stort inslag av död ved bör spontant uppkomna bränder så långt som möjligt få löpa fritt. Området omges till stor del av

vidsträckta våtmarker och är så pass stort att en brand i en del av området skulle ge stor naturvårdsnytta trots att den döda veden och många gamla träd sannolikt skulle förgås i delar av brandområdet. Sandhedarna är så magra och vegetationen så tunn att det är låg sannolikhet att brandintensiteten blir hög. Vatten finns på många platser såväl inne i reservatet som alldeles i reservatets ytterkanter varför det vid en eventuell släckning eller begränsande avvattning går fort att hämta vatten med helikopter. Vid släckningsarbete ska skonsamma metoder användas och naturliga begränsningslinjer så som vägar, vattendrag och rågångar nyttjas. Fysiska ingrepp som fällning av träd eller anläggande av mineralgator ska undvikas helt.

I nuläget planeras ingen aktiv naturvårdsbränning inom reservatet. Genom att nästan hela området utgörs av natur- och urskogsartad skog bedöms en naturvårdsbränning ge större naturvårdsnytta inom reservat med delvis lägre naturvärden. Att utföra mindre bränningar i närheten av brandområdet från 2006 kan dock gynna de brandberoende/-gynnade arterna och bör utredas, förslagsvis på arronderingsmarkerna som omfattas av gallringsskog.

Målsättningen inom alla skyddade områden är att främmande arter (t ex contortatall) inte ska finnas. Idag finns inga uppgifter om att contortatall skulle ha etablerats inom reservatet. Om contortatall eller andra främmande arter upptäcks inom naturreservatet ska detta rapporteras och åtgärdas.

5.1.1 Skogliga värdekärnor

De skogliga värdekärnorna i reservatet (Bilaga B) har i stort fått utvecklas fritt sedan dimensionsavverkningar i början av förra seklet och något systematiskt skogsbruk har troligen inte bedrivits i området sedan 1900-talets första hälft. Gammal och till stora delar urskogsartad tallskog på sandhed breder ut sig på sandåsen Markkatieva/Talinperät i reservatets längdriktning och utgör en stor andel av skogarna i reservatet (Foto 1). Skogen är ofta gles och mager men har en genomgående hög ålder och dominerande åldersklass på kring 300 år.

Datum
2018-12-11

Diarienummer
511-309-2018

NVR ID
2040810

Foto 1. Urskogsartad sandtallskog på åsen Markkatieva, söder om Lainioälven. Foto: Frédéric Forsmark/Länsstyrelsen Norrbotten.

Även gammal och till stora delar urskogsartad granskog finns i reservatet, bland annat utgör det flacka berget Matalavaara ett numera stort brandfält med gammal granskog (Foto 2). I reservatet finns överlag måttligt med död ved, både liggande och stående i olika nedbrytningsstadier, men fördelningen är ojämn och lokalt kan det vara gott om död ved. Yxavverkade stubbar efter dimensionsavverkning finns i hela området i större eller mindre omfattning, men dessa avverkningar har troligen mest avsett den äldre generationen tallar som idag är ca 400-500 år. Dessa äldsta tallar förekommer mycket sparsamt, glest spridda i området. De är ofta senvuxna och kan ibland ha multipla brandljud vilket troligen är orsaken till att de lämnats kvar. Fortsatt fri utveckling med intern dynamik bedöms vara den bästa skötselåtgärden för att bevara naturvärdena i områdets värdekärnor.

Foto 2. Vy över den norra delen av brandfältet på Matalavaara. Foto: Frédéric Forsmark/Länsstyrelsen Norrbotten

Idag finns inga uppgifter om att contortatall eller andra främmande arter skulle ha etablerats inom reservatets värdekärnor. Om contortatall eller andra främmande arter upptäcks inom värdekärnorna i samband med gränskontroll eller andra besök till området ska detta rapporteras och åtgärdas.

Bevarandemål

- Arealen värdekärna får inte minska; målet är att arealen värdekärna ska öka i takt med att utvecklingsmarker uppnår statusen värdekärna.
- Naturvärden ska bevaras och växt- och djurlivet ska tillåtas utvecklas fritt. Förändringar i naturtillståndet ska endast ske genom naturlig succession och naturliga processer.
- Främmande arter som t ex contortatall ska inte förekomma.

Skötselåtgärder

- Avveckling av främmande arter vid behov.

5.1.2 Skogliga arronderingsmarker

Arronderingsmarken strax väster om berget Matalavaara är ett hygge som brändes 2006. Hyggesbranden slet sig och spred sig snabbt österut vilket gav upphov till det stora brandfältet på Matalavaara med omnejd. Den andra större arronderingsmarken i nordöst och den mindre sydöst om sjön Temminkijärvi omfattas av gallringsskog efter

avverkningar för cirka 40-70 år sedan. I dessa gallringsskogar kan man utreda möjligheterna för mindre naturvårdsbränningar i syfte att gynna brandberoende eller brandgynnade arter. Den mindre arronderingen längs med vägen består av en ungskog efter avverkningar för cirka 20-40 år sedan.

Bevarandemål

- Naturvärdena ska öka och ungskogen ska utvecklas i riktning mot skiktad naturskog.
- Främmande arter som t ex contortatall ska inte förekomma.

Skötselåtgärder

- Avveckling av främmande arter vid behov.
- Utred möjligheten att utföra mindre artfrämjande naturvårdsbränningar.

5.2 Våtmarker, sjöar och vattendrag

I reservatet ingår en del av Lainioälven med biflöden samt sjöarna Temminkijärvi, Kenttälähti, Matalalompolo, Pikku Talinperäjärvi och en mindre del av Iso Talinperäjärvi samt flera mindre vatten som samtliga utgör en del av Torne och Kalix älvsystem och ingår i Natura 2000-nätverket. Torne och Kalix älvsystem är utpekad av Naturvårdsverket som nationellt särskilt värdefull ur naturvårdssynpunkt men ingen riktad inventering har gjorts av de limniska värdena i reservatet. Lainioälven är även utpekad av Fiskeriverket som särskilt värdefull på grund av fisk- och fiskevärden i form av havsvandrande öringstam, ursprunglig harrstam och långvandrande laxstam.

I reservatet finns även en stor andel våtmark som till stora delar tilldelats mycket högt eller högt naturvärde i våtmarksinventeringen (VMI). Våtmarken Karjalavuoma som ingår i myrskyddsplanen för Sverige ligger delvis i reservatets södra del.

Delar av reservatets våtmarker har inventerats men det går inte att utesluta att våtmarker, sjöar eller vattendrag kan vara påverkade av någon form av markavvattning, flottledsrensning eller annan yttre påverkan som kan ha en negativ effekt på naturvärdena. Om senare inventeringar visar på någon yttre påverkan som skulle kunna åtgärdas genom aktiva åtgärder kan nedanstående mål och åtgärder komma att anpassas i enlighet med detta. Det finns ett behov av mer kunskap om limniska värden inför eventuella revideringar av reservatsbeslutet eller skötselplanen.

Bevarandemål

- Naturlig hydrologi ska bevaras och växt- och djurlivet skall tillåtas utvecklas fritt. Förändringar i naturtillståndet ska i första hand ske genom naturlig succession och naturliga processer.
- Främmande arter ska inte förekomma.
- Inga mänskligt skapade vandringshinder av betydelse för fisk eller andra vattenlevande organismer ska finnas i reservatet.
- Vattendraget ska kännetecknas av naturlighet. Flottledsrensningens påverkan på det limniska livet inom reservatet ska vara försumbar.

Skötselåtgärder

- Inga aktiva skötselåtgärder, med undantag för avveckling av främmande arter som upptäcks inom reservatets värdekärnor.
- Behovet av att lägga igen diken, återställning av flottleder eller att utföra andra åtgärder för att restaurera områdets hydrologi utreds.

5.3 Kulturmiljövärden

I reservatet finns ett flertal fornlämningar, bland annat flera härdar, husgrunder, fångstgropar och ett fångstgropssystem. De flesta kända fornlämningar är koncentrerade till ett område strax söder om Lainioälven (Bilaga B). Det är viktigt att fornlämningarna bevaras och att särskild hänsyn tas till fornlämningsmiljöerna så att dessa inte skadas vid skötselinsatser. Røjning samt avverkning av enstaka träd kan bli aktuellt om det krävs för att undvika skador på lämningarna eller för att tydliggöra lämningarna i samband med informationsinsatser, samt borttagning av stormfällda träd om de fallit på eller i närheten av forn- och kulturlämningar. Här finns även kulturmiljövärden i form av bläckor och samiska barktäkter i gamla tallar. För att undvika skador på fornlämningar eller kulturmiljövärden ska samråd ske med länsstyrelsens antikvarier vid alla typer av åtgärder som innebär ingrepp i eller övertäckning av marken, t ex naturvårdsbränning eller dragning av nya stigar och skoterleder. Om sedan tidigare okända forn- eller kulturlämningar påträffas ska länsstyrelsens antikvarier kontaktas.

5.4 Information och anläggningar

Markkatieva är ett förhållandevis okänt utflyktsmål. Området nyttjas i dagsläget främst av lokalbefolkningen för jakt, fiske, utflykter och bärplockning. Genom att området nu ges naturreservatsstatus kommer områdets höga natur- och friluftslivsvärden bli mer kända, vilket kan innebära ett förändrat besöksstryck. Särskilt bör man vara uppmärksam på området mellan den östra vägens slut och de öppna sandfälten på Talinperät. Marken är mycket känslig för tramp och lutar tämligen brant ner mot vägen. Sandfälten är kanske den del av området som har den största koncentrationen besökare.

I området saknas stigar, eldstäder och andra anordningar för rörligt friluftsliv. Länsstyrelsen bedömer att det inte behövs några i dagsläget. Utgångspunkten för detta är att reservatet ska nyttjas för rörligt friluftsliv utifrån sina naturgivna förutsättningar. Om behov uppkommer och det bedöms vara förenligt med reservatets syften kan nya anläggningar för att kanalisera eller främja friluftslivet iordningsställas.

Eftersom länsstyrelsen inte har genomfört någon fullständig inventering av anordningar och anläggningar kan det finnas sådana som länsstyrelsen inte känner till inom reservatet.

Digital information om naturreservatet finns på länsstyrelsens hemsida. Den platsbundna informationen ska utgöras av en skylt med information om reservatet och

vilka regler som gäller, som förslagsvis monteras upp vid den plats som markerats i Bilaga B.

Skötselmål

- Allmänheten ska på ett enkelt sätt kunna ta del av information om naturreservatet.
- Information på länsstyrelsens hemsida ska underlätta för besökare att hitta till reservatet.
- Besökaren ska göras medveten om naturreservatets natur- och kulturmiljövärden och vad man bör tänka på vid besöket. Platsbunden information bör finnas på plats inom ett år från det att beslutet vunnit laga kraft.
- Markslitage från besökare får inte bli så stort att det påverkar områdets natur- eller upplevelsevärden negativt.
- Åtgärder för tillgängliggörande samt kanalisering av besökare inom reservatet ska vara ändamålsenliga och syfta till att synliggöra och bevara områdets naturvärden, samt att gynna friluftslivet.

Skötselåtgärder

- En informationsskylt ska tas fram och monteras upp i anslutning till reservatet, förslagsvis vid den plats som anges i Bilaga B. Skylten ska utformas enligt gällande standard.
- Information om reservatet läggs ut på länsstyrelsens hemsida snarast efter att beslutet vunnit laga kraft.
- Löpande kontroller av att skyltar inom och i anslutning till reservatet är aktuella, läsbara samt att skyltställen är i gott skick.
- Vid behov ska sly röjas bort runt skyltarna.
- Anläggningsgraden ska med jämna mellanrum utvärderas och anpassas till de behov som finns, t.ex. för att förhindra markslitage på den känsliga sandåsen.

5.5 Gränser

Naturreservatets gränser ska markeras enligt Naturvårdsverkets anvisningar snarast efter att naturreservatet har beslutats.

Skötselmål

- Reservatets gränser ska vara tydligt markerade enligt Naturvårdsverkets anvisningar.

Skötselåtgärder

- Kontroll av gränsmarkeringarna och rågångar ska göras löpande.
- Vid behov åtgärdas otydliga markeringar och rågångar.

5.6 Tillfartsvägar

Lämpligaste tillfartsvägen till reservatet är från Lainio, beläget ca 15 km sydöst om Markkatieva. Därifrån går en bilfärja/isväg över Lainioälven och vidare mot nordväst fram till Talinperät och Matalavaara (Bilaga A).

Skötselmål

- Länsstyrelsen ska ha kännedom om vägens skick för att kunna anpassa information och eventuellt vidta åtgärder.

Skötselåtgärder

- Vägens status kontrolleras vid övrig tillsyn av reservatet. Eventuella förändringar av vägens status rapporteras till webbansvarig.

6. Sammanfattning av skötselåtgärder

Avsnitt	Vad	När
	Översyn och eventuell revidering av skötselplan	Senast 2028
5.1	Skog	
	Borttagande av främmande arter	Vid behov
	Utred förutsättningar för naturvårdsbränning	Snarast efter att beslutet vunnit laga kraft
5.2	Våtmarker, sjöar och vattendrag	
	Borttagande av främmande arter	Vid behov
5.4	Information och anläggningar	
	En informationsskylt tas fram och monteras upp vid den plats som anges i Bilaga B	Snarast efter att beslutet vunnit laga kraft
	Information om reservatet läggs ut på länsstyrelsens hemsida	Snarast efter att beslutet vunnit laga kraft
	Kontroller av att skyltar inom och i anslutning till reservatet är aktuella, läsbara samt att skyltställen är i gott skick	Löpande
	Röjning av sly runt skyltar	Vid behov
	Anläggningsgraden ska med jämna mellanrum utvärderas och anpassas till de behov som finns	Löpande
5.5	Gränser	
	Kontroll av gränsmarkeringarna och rågångar	Löpande
	Åtgärda otydliga rågångar och markeringar	Vid behov
5.6	Tillfartsvägar	
	Vägens status kontrolleras	I samband med tillsyn av reservatet

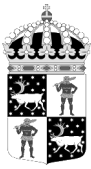
7. Källhänvisning

Länsstyrelsen 2003, 2004, 2006, 2007

Data från fältinventering

Naturvårdsverket 2007

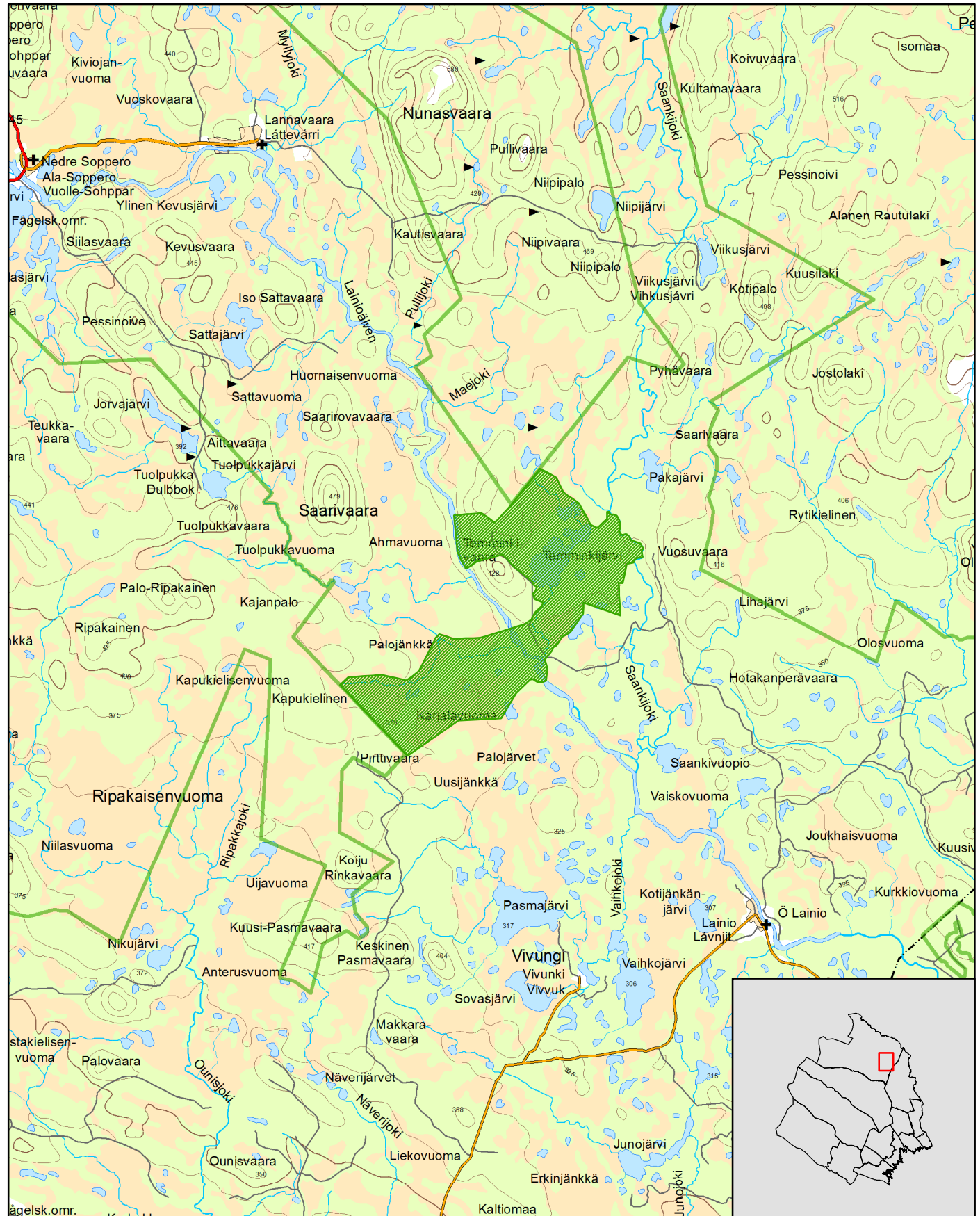
Myrskyddsplan för Sverige. NV:s rapport 5669

Naturreservatet Markkatieva

Kiruna kommun

Skala 1:200 000

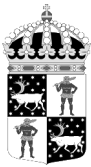
Länsstyrelsen
Norrbotten

© Länsstyrelsen Norrbotten och © Lantmäteriet

- Gräns för naturreservatet
- Övriga naturreservat

0 5 10 15 KM

Länsstyrelsen
Norrbotten

511-309-2018

NVR ID 2040810

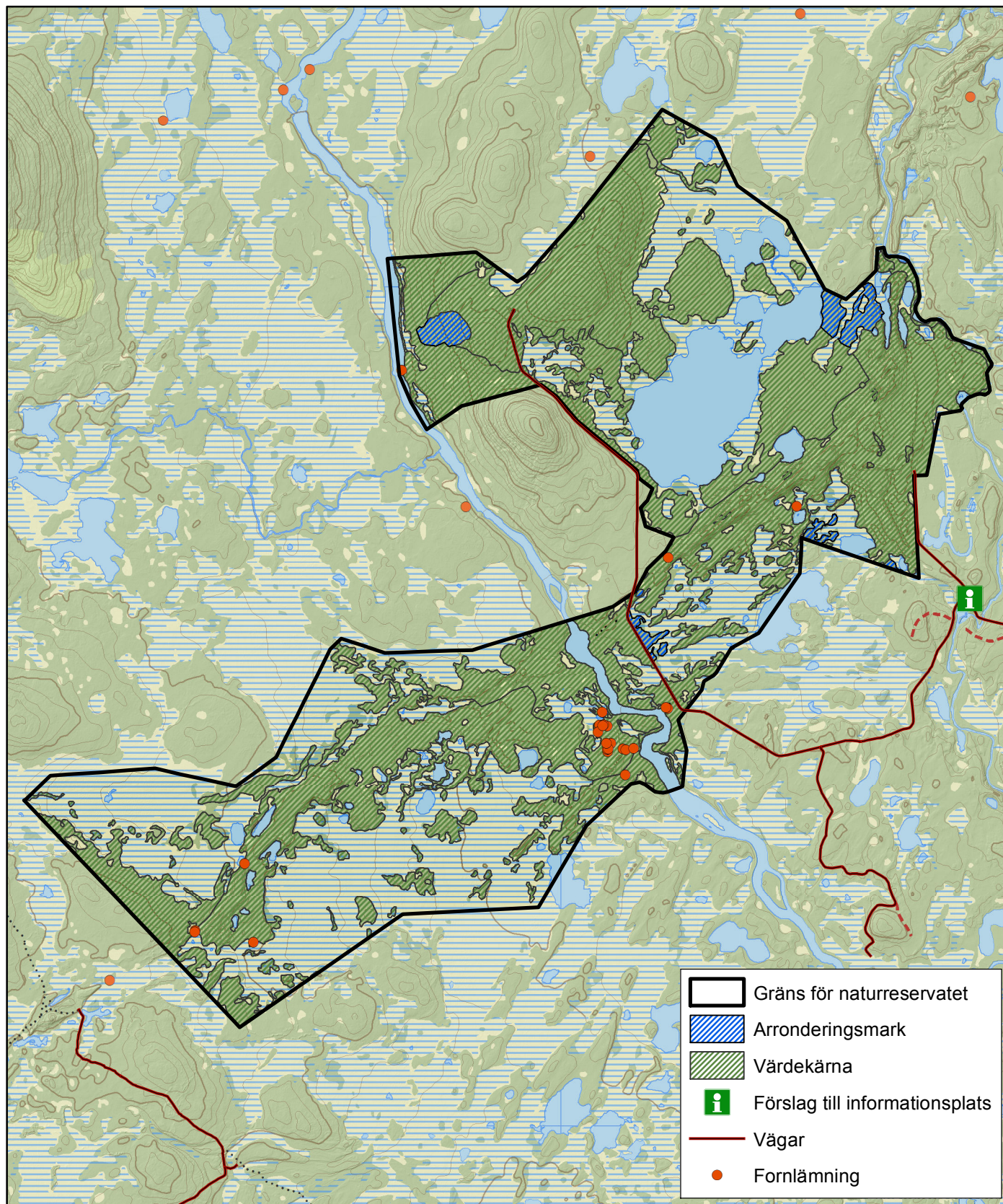
Bilaga B

Naturreseptatet Markkatieva

Skoglig naturvärdesklassning samt information

Area ca 4 241 ha

Skala 1:65 000

© Länsstyrelsen Norrbotten och © Lantmäteriet